

Uskonnon työpajat

25.10.2023 sekä 17.1.2024

Riikka Suutala, Alppilan lukio
Hanna Hallikas, Helsingin kielilukio

Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuushanke 2023–2025

1. Työpaja

Kielitietoisuus uskonnon opetuksessa

Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuushanke 2023–2025

Mitä kielitietoisuus on?

- Jokainen lukion opettaja on oman oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.
- Tieteenalojen kielen oppiminen mahdollistaa jokaisen oppijan pääsyn opiskelun ja koulun kieleen.
- Kielitietoisuus on juuri nyt tärkeää, koska:
- oppimistulokset ovat olleet laskussa
 - opiskelijoiden vapaa-ajan tekstit ja koulun tekstit ovat erilaistuneet
 - on tärkeää taata yhdenvertainen osallisuus kaikille
- Kielitietoisessa koulussa jokainen opettaja on kielellinen malli sekä opettamansa oppiaineen kielellinen asiantuntija.

Lähde: <https://www.dreamstime.com/world-hello-day-november-line-art-style-speech-bubbles-different-languages-collection-icons-social-media-stickers-image288617317>

Arkikielestä tiedonalojen kieleen

- **arkikielinen suullinen kuvaus**

“No se on se mihin Jusse uskoo.”

- **suullinen selostus, hieman täsmällisempi**

“Jusse kertoi, että se ja sen perhe uskoo johonkin Allahiin.”

- **kirjallinen selostus, opettaja antaa tarvittaessa avainsanat (jumala, jumalusko, monoteismi)**

“Jusse ja sen perhe on muslimeja ja he uskovat yhteen Jumalaan eli Allahiin.”

- **tieteellinen kuvaus, oppikirja-/tietotekstin ymmärtäminen**

“Islam on monoteistinen uskonto, jonka kannattajia kutsutaan muslimeiksi.”

Millainen suomen kielen opettaja olet?

- Millaista suomen kieltä uskonnon oppiaineen käsitteissä, teksteissä, opetuspuheessa ja tehtävänannoissa näkyy?
- Miten opetat uskonnon oppiaineen kieltä?
- Millaista kieltä edellytät opiskelijoiden teksteiltä?

Miten kielitietoisuus näkyy uskonnonopettajan työssä? Vai näkyykö?

Millaisia esimerkkejä te keksitte?

Listatkaa ylös kaikenlaisia kokemuksianne.

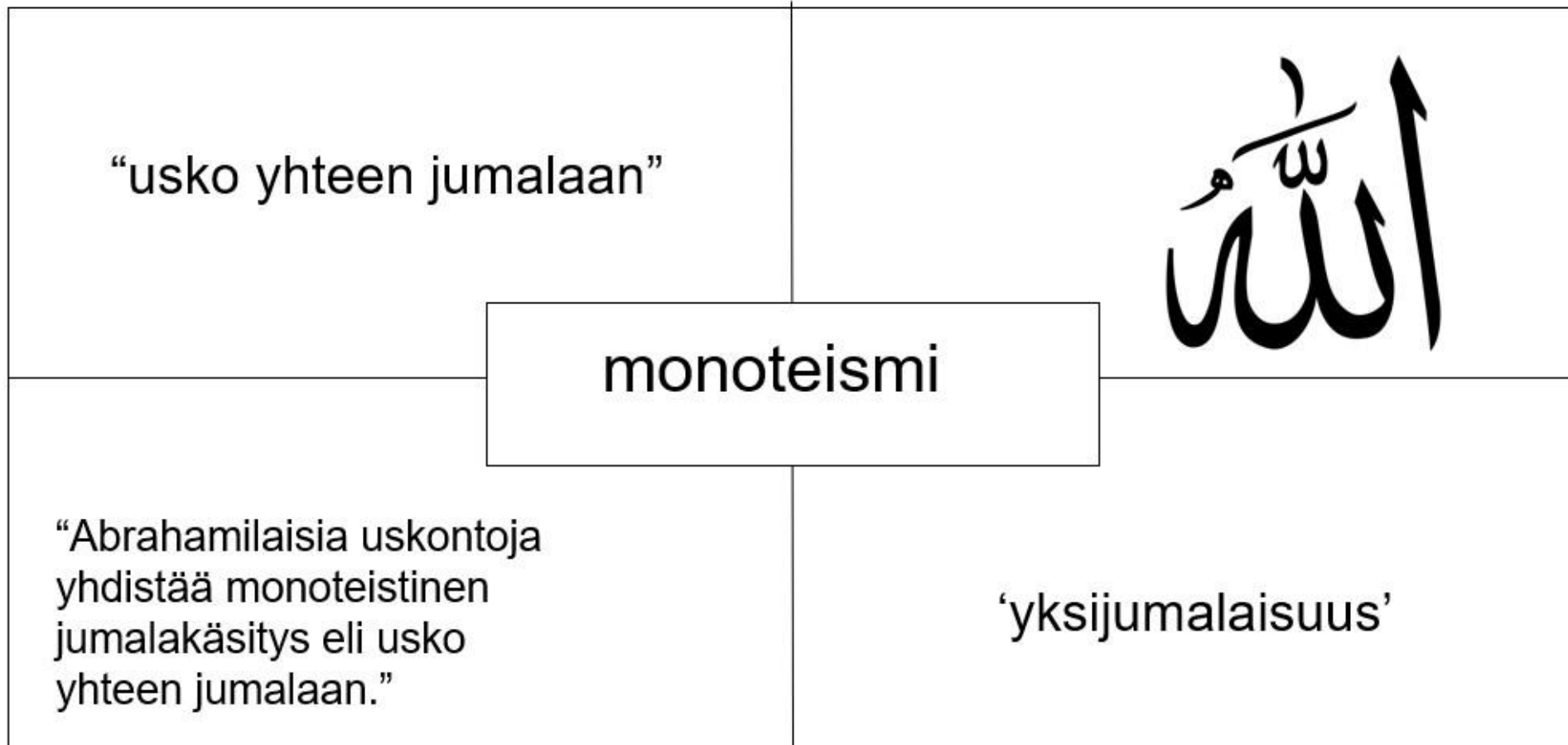
Viekkää laput janalle sopivaan kohtaan.

Miten olla kielitietoisempi opettaja?

- Oppitunnin **käsitteet** apuna taululla.
- Käsitteiden ja sanaston **ryhmittely** opintojakson aikana.
- Erilaiset **tehtävämonisteet** oppimisen tukena.
- Tekstien **lukeminen** yksin ja yhdessä, myös pohjustaen.
- Tuen tarvitsijoiden huomioiminen auttaa usein kaikkia!
- **Kielitaidon hyödyntäminen kokeessa** (sanakirja, sanallistaminen).
- **Tiivistelmät**
- Slidet ja diat, joissa on vain ydinasiat!
Lihavoit tärkeät virkkeet ja käsitteet.

[Linkki opettajan esimerkkiaineistoon suofilaisuudesta.](#)

Esimerkki nelikentästä oppimisen tukena

<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/vinkkejakielitietoisuuden-kehittamiseen-ja-opettamiseen>

Kielitietoisen uskonnonopettajan huoneentaulu

Kirjoittakaa huoneentauluun vähintään viisi ohjetta kielitietoiselle uskonnonopettajalle.

Mitä työkaluja keräät pakkiin?

Mitä on hyvä muistaa?

Mikä on olennaista ja tärkeää?

Tsemppi itselle!

Linkkejä aiheesta

- <https://www.oph.fi/fi/opettajille/kielitietoisuus>
- Kielitietoisuus lukioissa –esityksen tallenne (23 min). Tuotettu osana Oppijan oikeus – opettajan taito –hanketta: <https://vimeo.com/589374870>
- <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Tekstiteht%C3%A4vi%C3%A4%200eri%20tiedonaloilta.pdf>
- [kielitietoisuus_muistilista_kysymykset_1.pdf \(oph.fi\)](#)
- [Vinkkejä kielitietoisuuden kehittämiseen ja opettamiseen | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Uskonnon oppiaineen 2. työpaja

17.1.2024

Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuushanke 2023–2025

Tämä työpaja toteutettiin työnohjaaja Miriam Attiaksen kanssa.

Alla muutama esimerkkidia käytyihin keskusteluihin liittyen, mutta varsinainen toteutustapa oli työnohjauksellinen osallistujaryhmälle, joten siitä ei ole erillisiä dioja.

Lopussa Miriam Attiaksen yhteystiedot ja teosesimerkkejä.

Vastakkainasettelussa aktivoituu...

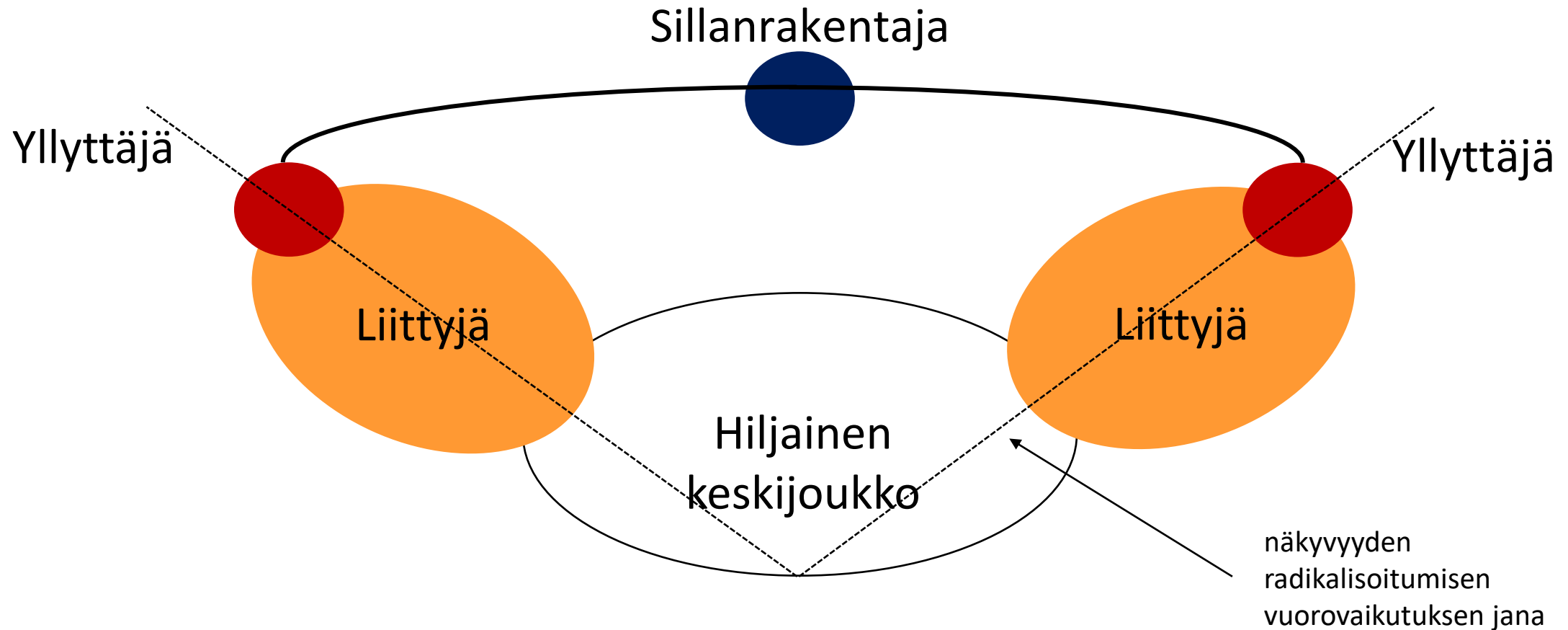
Sosiaalinen identiteetti

Vastaus kysymykseen:
Kekä ovat kuin minä?
Mihin kuulun?

Henkilökohtainen identiteetti

Vastaus kysymykseen:
Miten eroan muista?

Vastakkainasettelujen ja polarisoitumisen dynamiikkaa: roolit

Lähde: Me ja ne – välineitä vastakkainasettelujen aikaan (Attias & Kangasoja, 2020) Intokustannus

Vastakkainasettelujen purkaminen ja polarisoitumisen hillitseminen: Viisi käänteentekevää muutosta

1. Kohdeyleisö

2. Aihe

Tekemistä/taitoja

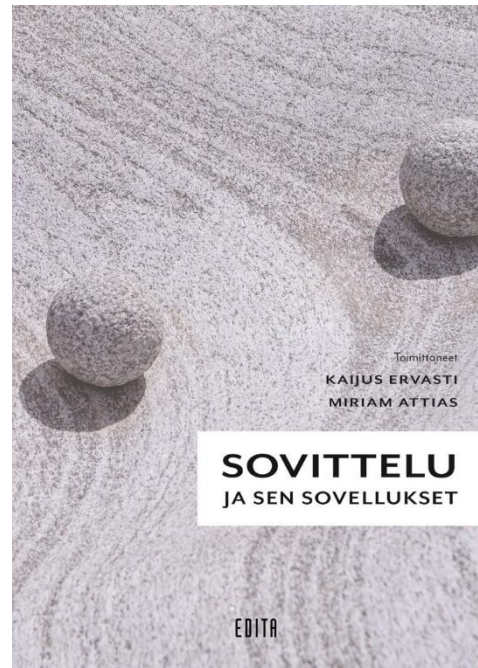
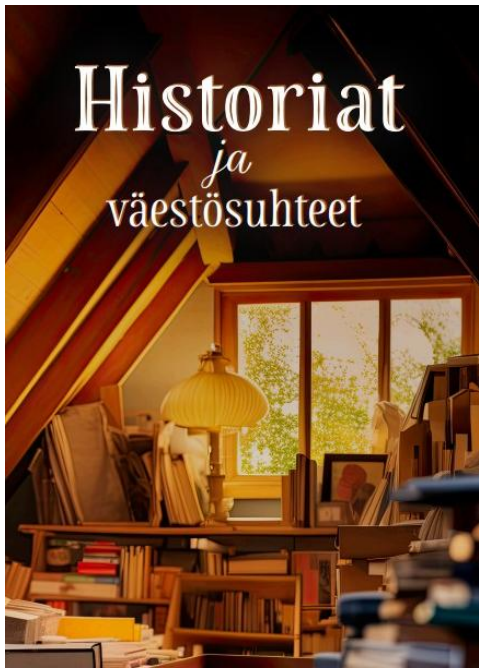
3. Asemoituminen

4. Puheen sävy

Olemista/asennetta/suhtautumista

5. Konfliktit oppimisen paikkana ja tilaisuus rakentaa toimivia suhteita

Miriam Attias, Community Mediation

Miriam Attias,
Sovittelija, työnohjaaja
miriam.attias@communitymediation.fi
0440819814

Uskonnon työpaja syksy 2024

25.10.2023 sekä 17.1.2024

Hanna Hallikas, Helsingin kielilukio
Riikka Suutala, Alppilan lukio

Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuushanke 2023–2025

Uskonnon työpaja 23.10. klo 13-16

13.00 Tervetuloa

13.10 "Maailmankansalaisen taidot" Hannele Cantell

13.30 Kansainvälisyysosaaminen omassa oppiaineessa

14.00 Kahvitauko 15 min.

14.15 Oppiaineen kehittämistä tutoropettajien johdolla

- Katsomusten moninaisuus ja nuorten ääni

15.50 Palautteen kerääminen

16.00 Päivä päättyy

Nuorisobarometrin infografiikka

- Uusimmassa Nuorisobarometrissa kyselytulokset osoittavat, että nuorten mielestä uskontojen ja katsomusten pitäisi yleisesti näkyä koulussa enemmän.
- Nuoret kaipaavat enemmän dialogia eri katsomusten välille.

[nuorisobarometri-2023-painoon \(tietoanuorista.fi\)](https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri-2023-painoon)

NUORET SUHTAUTUVAT AVOIMESTI KATSOMUSTEN JA USKONTOJEN NÄKYMISEEN KOULUSSA

NUORTEN OSUUS, JOTKA TÄYSIN SAMAA MIELTÄ TAI SAMAA MIELTÄ VÄITTEEN KANSSA

86%

"KAIKILLA TULEE OLLA OIKEUS PUHUA USKONNOSTAAN JA KATSOMUKSESTAAN KOULUSSA."

"KOULUSSA OPPILAIKEN TULISI SAADA TUKEA OMAN KATSOMUKSEN* MUODOSTAMISEEN."

71%

63%

"VAPAAEHTOISET USKONNOLLISET TILAISUUDET VOIVAT OLLA OSA ARKEA"

"USKONNON JA MUIDEN KATSOMUSTEN EI PITÄISI NÄKYÄ LAINKAAN KOULUSSA"

13%

11%

"SUVIVIRREN LAULAMINEN OPPILAITOSTEN YHTEISISSÄ KEVÄTJUHLISSA EI OLE SOPIVAA."

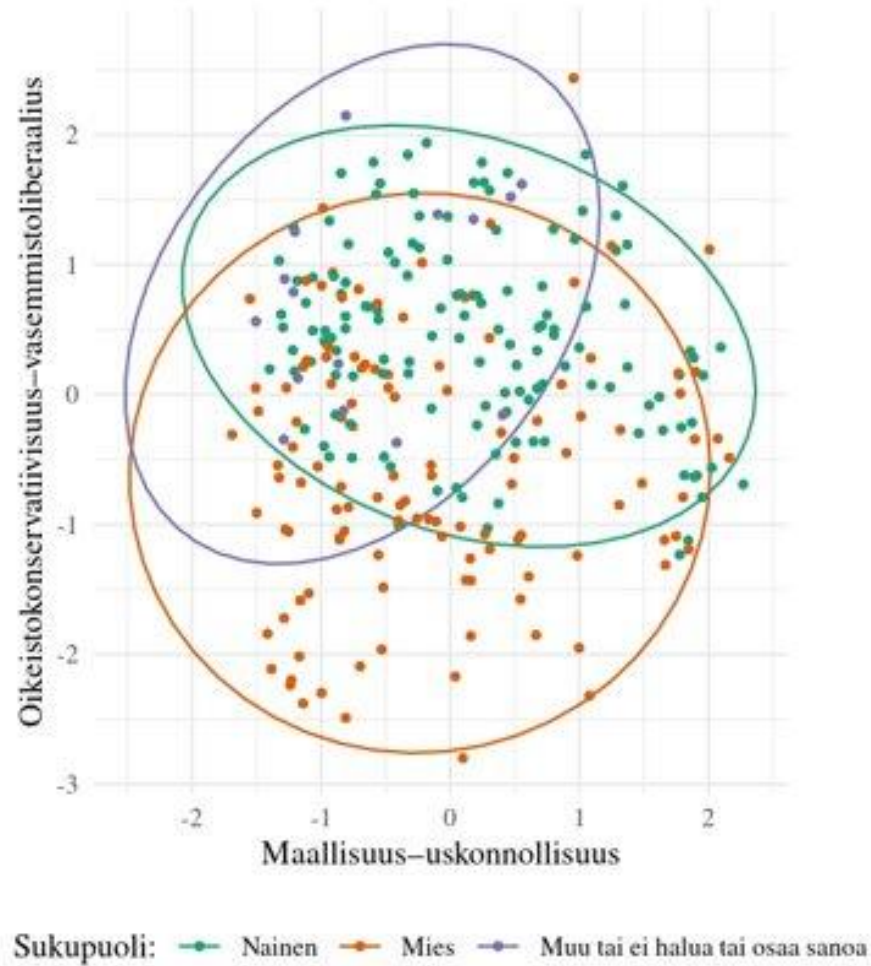
Katsomusten moninaisuus ja nuorten ääni

- Nuoret haluavat opetukseen enemmän dialogia eri katsomusten välille, katsomusten moninaisuuden huomioimista sekä katsomusopetusmallin uudistamista (Kiilakoski 2023).
- **Nykyinen malli ei välttämättä huomioi katsomusten moninaisuutta ja nuorten ääni ei tule kuuluviin** (Salmenkivi & Åhs 2022).
- **Katsomus-käsitettä tutkitaan parhaillaan ja sitä halutaan uudistaa.**
 - Esimerkkinä Gustavssonin (2020) teoria, jonka mukaan katsomusdialogia ja katsomusopetusta uudistettaessa olisi huomioitava paremmin nuorten ajatusmaailman katsomuksellinen moninaisuus.

Katsomusten "huokoistuminen"

- **Nuorten vastauksissa korostuu myönteinen suhtautuminen uskonnollisuuteen**, vaikka vain pieni osa mieltää itsensä uskonnolliseksi tai käy esim. säännöllisesti kirkossa tai uskonnollisessa yhdyskunnassa.
- **Lisääntyvä yksilöllisyys haastaa uskonnollisuutta.**
- Katsomuksen hahmottaminen on muuttunut 2000-luvulta alkaen, nuoret eivät hahmota katsomuksellisuutta perinteisellä vastakkainasettelulla, esim. teismi/ateismi.
- **Sukupolvikuilu:** nuoret kohtaavat katsomusten kirjon sekä näkyvässä maailmassa että somessa.

Katsomusten "huokoistuminen"

"Tavoitteena tulisikin olla sellaisen kouluympäristön kehittäminen, joka kunnioittaa nuorten moninaisia katsomuksia ja hengellisyyttä, tukee näiden kehitystä sekä oman merkityksellisyyden löytämistä."

s. 211 Nuorisobarometri

Miten vastata kritiikkiin?

Miten luoda parempaa
katsomusdialogia
katsomusaineiden tunneille?

Kuinka huomioida opiskelijoiden
katsomuksellinen moninaisuus?

Ideoidaan työkalupakki nuorten katsomusidentiteetin tukemiseksi kouluihin

- Millaisia kokemuksia katsomusten huomioimisesta eri lukioissa on?
- Miten rohkaista koko koulua ja työyhteisöä katsomusidentiteetin huomioimiseen ja katsomusdialogiin?
- Miten katsomusidentiteettiä voitaisiin tukea katsomusaineiden tunneilla? Entä miten päästäisiin kohti syvällisempää katsomusdialogia?
- **Laatikkaa havaintonne ja ideanne ryhmän yhteiseen posteriin!**

Lähteet

- Gustavsson, Caroline (2020). Existential configurations: a way to conceptualise people's meaning-making. *British Journal of Religious Education*, Vol. 42, p. 25–35. Routledge.
- Kiilakoski, Tomi (2023). *Katsomusaiheita: Nuorisobarometri 2023*. Vantaa: Hansaprint.
- Salmenkivi, Eero & Åhs, Vesa (2022). *Selvitys katsomusaineiden opetuksen nykytilasta ja uudistamistarpeista*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.